

Bir İnsan Hakkı İhlali Olarak Açlık

Bugün tüm uluslararası sözleşmelerde de belirtildiği gibi, insanın en önemli hakkı “yaşam hakkı”dır. Tüm haklar bundan sonra gelir. Açlık ise bu en önemli hakkı tehdit eden başlıca düşmandır. İnsan hayatı korunacaksa, açlık sorununa bir insan hakkı ihlali olarak bakmanın vakti çoktan geldi ve geçiyor. Sorunun temelinde insan hayatı olduğu müddetçe açlık bir hak ihlalidir.

Çözüme doğru tespitle başlamak

İnsanlık tarihinin son 2.000 yılında bilinen büyük kıtlık vakalarının sayısı 160 adettir. Bunlarda toplam 200 milyonu aşkın insan açlık sebebiyle hayatını kaybederken, açlıktan en büyük ölümlerin 20. yüzyılda meydana gelmesi bu tablonun asıl çarpıcı yönünü ve çelişkisini ortaya koymaktadır.

Kitlesel biçimde hayatını kaybeden 200 milyon insanın yarısının önceki yüzyıllarda, kalan yarısının da sadece 20. yüzyılda meydana gelmesi, üstelik bunun tüm uluslararası kurumların insan hayatının onurunu korumaya yönelik en büyük atılımları yaptığı bir çağda yaşanması ayrı bir ironi olsa gerek.

Bu sayıda insan bir savaşta, katliamda veya bombalı saldırıda hayatını kaybetseydi, kuşkusuz o savaşın aktörleri Savaş Suçları Mahkemesi’nde yargılanıp, tıpkı 2. Dünya Savaşı’ndan sonra Nazi yöneticilerine yapıldığı gibi ağır cezalara çarptırılırlardı. Yani uluslararası hukuk işletilip bir daha böyle bir şeyin yaşanmaması için önlemler alınmaya çalışılırdı.

Ama aynı sayıda insan açlıktan hayatını kaybettiği halde bununla ilgili hiçbir yaptırım olmaması; bu ölümlerde hiç kimsenin sorumluluğu olmadığından değil, bununla ilgili uluslararası düzenlemelerin yeterli olmamasından kaynaklanmaktadır.

Birleşmiş Milletler (BM) raporları, açlık sorununun her geçen yıl katlanarak sürdüğünü ortaya koyarken, ömrünün ilk yıllarında yeterli beslenemeyen çocukların ya erken yaşta hayatını kaybetme ya da kronik zayıflık sebebiyle ömür boyu birtakım hastalıklardan mustarip olma gibi sonuçları olduğunu ortaya koymaktadır. Her iki halde de “yaşam hakkı” tehdit altına girmektedir. Tehditten öte, milyonlarca insan bilakis hayatını kaybetmekte veya sakat kalmaktadır.

Bu insanların her birinin birer ülke vatandaşı olduğu gerçeğini de düşündüğümüzde “vatandaş” olmalarından kaynaklanan temel ve medeni hakları olduğu unutulmamalıdır.

İnsan Hakları Bildirgesi’nin 3. Maddesi: “Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.”

Yaşam hakkını garanti altına alan bütün BM sözleşmeleri ve özellikle insan hakları bildirelerinin, hâlâ neden açlıktan ölüme sebep veren siyasi otoriteler, çarpık kalkınma modelleriyle Afrika ve Asya’daki ülkelere on yılları kaybettiren Batılı hükümetlere herhangi bir yaptırım öngörmediği, tartışılması gereken önemli bir problem olarak sorunun çözümünde ciddi bir engel olmayı sürdürmektedir.

İnsan Hakları Bildirgesi’nin 4. Maddesi: “Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz, kölelik ve köle ticareti her türlü biçimde yasaktır.”

Milyonlarca insanın açlık veya buna bağlı sebeplerle istismara açık hale gelmesi veya çok kötü koşullarda çalışmaya mecbur kalması gerçeği, bu çağın köleliği olarak yorumlanmayacaksa bu maddede belirtilen kölelik nasıl bir kölelik olmalı ki, daha yazıldığı çağda hiçbir işleve sahip olmamaktadır. İnsanların ömürlerinden çalınan yılların tazminatını ödemeye kimse mecbur bırakılmadığı gibi, Avrupa’da daha iyi imkânlarla çalışmak için yollara düşen milyonlarca göçmenin, eğer Avrupa sınırlarında ölmediyseler yolda ve Avrupa içinde istismarının faturasını da sadece insan kaçakçılarına kesmek ne derece tutarlı olacaktır?

İnsan Hakları Bildirgesi’nin 8. Maddesi: “Herkesin anayasa veya yasayla tanınmış temel haklarını çiğ

neyen eylemlere karşı yetkili ulusal mahkemeler eliyle etkin bir yargı yoluna başvurma hakkı vardır.”

Bu madde, açlığa mahkûm edilmiş ve hayatta kalma, onurlu yaşama ve güvenli bir yaşam hakları ellerinden alınmış olan insanlar için, yani dünya nüfusunun yedide birini aşkın insan için, uygulanmayacak ise kime tatbik edilecektir?

“Herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır” diyen İnsan Hakları Bildirgesi'nin 23. Maddesi ile *“Herkesin kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır ve gerekirse her türlü sosyal koruma önlemleriyle desteklenmiş bir yaşam sağlayacak adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır”* diyen 3. fıkra, eğer bugün 1 milyarı aşan işsiz ve 800 milyonu aşan aç insanın hak arama mücadelesinde temel kaynaklığı oluşturmuyorsa, buna uygun hiçbir uluslararası önlem düşünülmemişse, bu bildirgenin göstermelik bir slogandan ibaret olduğu savını kim çürütecektir?

BM'nin resmî istatistiklerine göre 800 milyondan fazla insanın aç olduğu ve her beş saniyede bir çocuğun açlık ve bağlı sebeplerden hayatını kaybettiği dünyamızda, bunun sorumlusu kim sorusunun yanıtı net olarak verilemiyorsa, silahlanmaya bütçenin yüzde 20'sini ayırdıkları halde, halka iş imkânları oluşturmak için yüzde 1'i bile çok gören yönetimler herhangi bir yaptırıma uğramıyorsa veya gelişmekte olan ülkeleri borç batağına saplayıp her yıl 1 trilyon dolar faiz gelirini kendi zenginlerinin cebine pompalayan Batılı hükümetler hukuken sorumlu tutulamayacaksa, kısacası açlık felaketinin insan eliyle olan kısmı konusunda hiç kimse ceza almayacaksa, bundan sonra da milyonlarca insanın ölümünü beklemekten başka hiçbir seçeneğimiz kalmamış demektir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki milyonlarca çiftçi, Avrupalı gıda devlerinin insafına terk edilmiş bir şekilde insanlık dışı koşullarda köle gibi çalışıp dururken, birkaç kilometre ötesinde kendi yurttaşlarının açlıktan ölümü karşısında hiçbir şey yapamayan bu insanların haklarını kim savunacaktır? Kendi emekleri üzerinden Avrupalı ve Amerikalı gıda dağıtıcıları milyarlar kazanırken, hayatta kalıp kalmama arasında gidip gelen milyonlarca insanın haklarını “bir insan hakkı ihlali” olarak görmeyeceksek, insanlığımızı hangi kelimeyle ifade edeceğiz?

Bugün tüm uluslararası sözleşmelerde de belirtildiği gibi, insanın en önemli hakkı “yaşam hakkı”dır. Tüm haklar bundan sonra gelir. Açlık ise bu en önemli hakkı tehdit eden başlıca düşmandır. İnsan hayatı korunacaksa, açlık sorununa bir insan hakkı ihlali olarak bakmanın vakti çoktan geldi ve geçiyor. Sorunun temelinde insan hayatı olduğu müddetçe açlık bir hak ihlalidir.